

**ROČENKA
KLUBU
AUGUSTA
SEDLÁČKA
87**

**DK ROH Pízeň
1986**

ANTONÍN HEJNA

20. 11. 1920 - 26. 7. 1986

J. Brychová, T. Durdík

V roce 1986 postihla českou medievistiku odchodem Antonína Hejny těžká ztráta, bolestivější o to, že šlo o osobnost, která stála při zrodu naší archeologie středověku a zvláště pak archeologického studia feudálních opevněných sídel.

Antonín Hejna se narodil v Úpici a rodné Podkrkonoší, do něhož se dychtivě a vděčně celý život vracel, jako by ho svou neopakovatelnou atmosférou přímo prostoupilo. Zájem o minulost a památky, který v něm probudili rodiče, se mohl dále rozvíjet při studiu na klasickém gymnasiu v Praze - Bubenči, které v roce 1940 završila úspěšná maturita. Tíživé protektorátní poměry posléze dovedly Hejnu zpět domů, kde se za dramatických okolností dočkal osvobození a již v létě roku 1945 se hlásil ke studiu na Filosofické fakultě University Karlovy. Zapsal si pedagogickou studijní kombinaci latina - čeština, která by mu zajišťovala dobrou možnost uplatnění a tím i vyřešení existenčních problémů. V průběhu studia ho však díky setkání s přednáškami vynikajících odborníků okouzila antika a umění, takže přešel na studijní kombinaci klasické archeologie - dějiny umění, kterou v roce 1950 úspěšně uzavřel disertací "Výtvarná interpretace řeckých mýtů - Pallas Athéna". Probouzející se zájem o archeologii ho ještě během studia vedl k účasti na archeologických výzkumech v Olomouci a Nevěžicích.

S ukončením studia se opět přihlásily naléhavé existenční starosti, zvláště když se ukázalo, že žádné místo pro klasického archeologa není volné. Antonín Hejna si doplnil vzdělání v kursech památkové péče a podílel se na průzkumech a soupisech památek pro Národní kulturní komisi. Rozuzlení svízelné situace přinesl pak 15. 8. 1952 nástup do Archeologického ústavu v Praze, jemuž pak již zůstal věrný.

Ve svém novém zaměstnání okamžitě nastoupil jako asistent výzkumu obléhacího tábora před Novým Hradem u Kunratic. Středověká archeologie v té době byla ve všech aspektech ve svých počátcích; badatelé, kteří se jí intenzivněji zabývali, měli různé, převážně uměleckohistorické školení a bylo je možno spočítat na prstech jedné ruky. Neexistovalo pochopitelně ani na problematiku středověku specializované oddělení v rámci Archeologického ústavu a nová disciplína teprve pracně počínala hledat nejen svou metodickou výzbroj, ale i systém základních otázek a problémů, které by byla schopná řešit. V této nezáviděníhodné situaci musel pochopitelně Antonín Hejna začít hledat své místo. Situaci ještě komplikovala skutečnost, že výběr zkoumaných lokalit zcela vycházel z požadavků, vznášených na ústav. Zde jsou kořeny bezkonkurenční pestrosti typů lokalit, které měl A. Hejna během let možnost zkoumat. Příznivou shodou okolností se však téměř ve všech případech jednalo o lokality značného, mnohdy dokonce klíčového významu.

Ještě v roce 1952 započal A. Hejna zkoumat zaniklou část středověkých budov Břevnovského kláštera. Již v následujícím roce provádí první výzkumy feudálních sídel - šlo

o tvrz ve Zvíroticích, zkoumanou v souvislosti s výstavbou vodního díla Orlík, a tvrz v Žehuňském rybníku na Poděbradsku. Publikace výsledků tohoto plošně nevelkého výkopu názorně ilustrovala problémy a metodické nejasnosti, s nimiž se počínající archeologický výzkum feudálních sídel pracně potýkal. Rok 1954 přinesl počátek mimořádně úspěšného, zájem budícího a v kontextu dobových názorů překvapivého výzkumu zaniklé románské klášterní basiliky v areálu teplického zámku, probíhajícího až do roku 1957. Hejnův zájem v prvním roce teplického výzkumu upoutala i patrně nejkurioznější lokalita ze všech, které zkoumal - totiž falešná mincovna v koněpruských jeskyních, jejíž výzkum pak celkově trval tři léta. Výzkumy roku 1955 probíhaly kromě již zmíněných dlouhodobějších akcí ve znamení husitské problematiky. Značnou popularitu si získal odkryv jednoho z trocnovských dvorců a poprvé měl A. Hejna příležitost zasáhnout do výzkumu hradů sondáží v latránu hradu Příběnic.

Ve druhé polovině padesátých let se A. Hejna vrátil na stavbu vodního díla Orlík a zkoumal zde kostel v podhradí hradu Zvíkova, podílel se na výzkumu středověké vesnice v Krašovicích a rejstřík typů lokalit doplnila sklářská huť ve Sklenařicích. V roce 1956 proběhl záchranný výzkum lomy ničeného hradu Bolkova u Libče, který poskytl mimořádně kvalitní soubor železných předmětů. Tímto rozsahem nevelkým, avšak důležitým výzkumem započala řada návratů k lokalitám milovaného rodného kraje, které pak poznamenaly další léta Hejnovy badatelské činnosti a vyvrcholily monumentálním odkryvem hradu Vizburka.

Studium problematiky počátků feudálních sídel, umocněné výsledky výzkumů padesátých let, dalo vzniknout kandidátské disertaci "Hrazená sídla období časného feudalismu - Venkovské feudální sídlo v Čechách do počátku 13. století", kterou Antonín Hejna obhájil v roce 1961 a která představovala shrnutí do té doby dostupných archeologických a historických informací a autorových představ o jejich výpovědi.

V průběhu šedesátých let provedl Antonín Hejna několik důležitých dlouhodobějších výzkumů a kromě nich množství drobných a záchranných akcí, jichž se vždy ochotně ujímal. Po sídlišti v Červené nad Vltavou (1960 - 61) sledoval v letech 1962 - 64 především městské jádro a slovanské hradiště, které mu předcházelo v Chebu. Mimořádné důležitosti dosáhl první ze dvou jeho velkých výzkumů na Benešovsku - Chvojen, kde se během let 1966 - 1970 podařilo prokopat větší část plochy archaického sídla snad ještě charakteru malého hradiště. Velký význam má rovněž poznání podoby kolonisačního hradu Bradla u Hostinného, které umožnila sondáž v letech 1966 - 1977.

Kromě zmíněných větších akcí provedl A. Hejna i četné další výzkumy, dotýkající se problematiky měst (Mladá Boleslav 1966, Dvůr Králové 1963), sakrální architektury (kostely v Kolíně /1965/, na Řípu /1966/, v Novém Sedle u Chomutova /1966 - 67/) a především hradů a tvrzí (Dívčí Kámen /1962/, Nové Sedlo u Chomutova /1966 - 67/, Březín /1969/).

V roce 1969 započal výzkum v areálu hradu v Týnci nad Sázavou, jehož výsledky se řadí k nejdůležitějším přínosům české středověké archeologie. Do roku 1973 zde byla zkoumána podoba důležitého hradu přechodného typu, zbudovaného na místě staršího pohřebiště okolo do hradního organismu pojaté rotundy. V rámci možností využití výsledků tohoto výzkumu nebylo dosud rozhodně řečeno poslední slovo.

Na počátku 70. let přivolaly výrazné zásahy do severočeské krajiny spojené s těžbou uhlí A. Hejnu opět do severních Čech, kde v Mostě dvě sezony zkoumal děkanský chrám Panny Marie před jeho známým transferem. V rámci návratů do rodného kraje v roce 1972 sondařoval na Hrádku v Radvanicích a především v témže roce započal s odkryvem jádra hradu Vizmburka u Havlovic. Tento velký výzkum, který z pahorku tvořeného zavřeným hradem doslova vyloupl do úrovně prvního patra zachovanou raněgotickou miniaturu královského hradu s obvodovou zástavbou, představuje nesporně vyvrcholení Hejnova badatelského úsilí, vyvrcholení o to šťastnější, že odkrytím této skvostné architektury se nesmazatelně zapsal do podoby svého Podkrkonoší.

Výzkum Vizmburka a komplikovaná snaha o jeho památkové zabezpečení se na dlouhá léta Hejnovi staly hlavní pracovní náplní. Vedle toho ovšem provedl ještě několik dalších výzkumů hradů a tvrzí, především Velešína a Kamenné věže u Velešína (1974 - 75), Strakonice (1975 - 76) a Volyně (1975). Přispěl též k poznání podoby románského kostela v Zahradce. Zvláštní pozornost si zasluhuje zjištění učiněná při nevelké sondáži ve Vroutku u Podbořan, kde se v roce 1975 podařilo poprvé zkoumat objekt panského sídla při románském tribunovém kostele.

Dva archeologické výzkumy mohl A. Hejna provést i v Německé spolkové republice, z nichž první odkryl značnou část zaniklého hradu v poloze Schlöble u Hummerstriedu.

I po odchodu do důchodu A. Hejna intenzivně pracoval na zpracování svých výzkumů a ochotně se ujímal záchranných akcí na lokalitách ohrožených současnou výstavbou (např. Benešov či Klášter Hradiště nad Jizerou).

Antonín Hejna měl i vzácný dar poutavého slova a patřil k významným popularizátorům výsledků archeologického bádání. Jako znamenitý přednášeč zaujal nesčetné posluchače a jeho kniha České tvrze je vlastně doposud jediným knižním pojednáním tohoto závažného tématu. Kromě ní napsal i knihu o Táboře, brožuru o Opočně a četné další brožurky, především o veřejnosti se zájmem sledovaných objevech na Vizmburku.

Přes svou příslovečnou píli nemohl již Antonín Hejna vyčerpávajícím způsobem zpracovat a zhodnotit všechny své početné výzkumy, které ani nebylo možno na tomto místě v úplnosti vyjmenovat. Podařilo se mu nesporně shromáždit ohromnou pramennou základnu, jejíž využití a zhodnocení bude patřit k naléhavým úkolům české středověké archeologie. Rozvoj této mladé vědní disciplíny si nesporně vynutí určité korektury a umožní nové či jiné pohledy, než jaké nastínil A. Hejna. Tato skutečnost, zákonitě vyplývající z vývoje vědeckého poznání, však nijak neubírá na Hejnově významu. Odchodem tohoto vzácného člověka se téměř uzavírá zakladatelská epocha české středověké archeologie. Jeho práce však bude nepochybně na dlouhou dobu představovat jeden ze základních souborů informací našeho oboru, jemuž Antonín Hejna s nevšední obětavostí zasvětil svůj život a v němž bude jeho dílo dále žít.

- Disertační práce: Výtvarná interpretace řeckých mýtů - Pallas Athena. UK 1949, 2 sv., 250 s.
- Kandidátská práce: Hrazená sídla období časného feudalismu - Venkovské feudální sídlo v Čechách do poč. 13. stol. Praha 1961 (ARÚ ČSAV), 2 sv., 272 s., 67 tab.
- 1953-Renesanční pohár ve sbírkách Národního musea v Praze - Pokal epochi renessanca v sobranii Nar. muzeja v Prage, ČNM vs 122, 47 - 55.
- Porada pracovníků historické archeologie - Conférence sur les buts et l'organisation future de l'archéologie historique, AR 5, 1953, 687, 711, 719.
- 1954-Archeologický výzkum v Příběnicích - Archeologičeskoje issledovanije v Pršibenicach, ČNM vs 123, 157 - 162.
- Zpráva o výzkumu tvrze ve Zvíroticích v r. 1953, Referáty Liblice 1953, 6 s.
- Odkrytí románské basiliky, Naše vlast 2, 98 - 99.
- Zahájení velkého husitského výzkumu v Příběnicích na Tábořsku, Naše vlast 2, 145 - 146.
- 1955-Lebes gamikos ve sbírkách Ústavu pro klasickou archeologii, Studia antiqua - Salačův sborník, Praha, 49 - 58.
- Archeologický výzkum latránu pod Příběnicemi, JSH 24, 79 - 90.
- K otázce zániku románské basiliky v Teplicích, ČNM vs 124, 138 - 142.
- Pracovní porada historické archeologie, ČNM vs 124, 105 - 106.
- 1956-Ke stavební minulosti břevnovského kláštera - Die Forschungen im Raum des Klosters in Prag - Břevnov, PA 47, 151 - 170.
- Archeologický výzkum románské klášterní basiliky v Teplicích - Fouilles archéologiques de la basilique romane du monastère de Teplice en Bohême, AR 8, 171 - 176, 188 - 190, 193 - 194, 294, 300 - 301.
- Jeskyně "Mincovna" na Zlatém koni u Koněprus - Die Höhle "Münzstätte" auf "Zlatý kůň" bei Koněprusy, Referáty Liblice 1955, I, 167 - 174.
- Basilika v Teplicích a svatojiřská přestavba po roce 1142, Umění věků - sborník J. Cibulky, Praha, 54 - 59.
- Archeologický výzkum románské klášterní basiliky v Teplicích, ZPP 16, 73 - 81, ČSFS 64, 56 - 58.
- Archeologický výzkum v Trocnově, Naše vlast 4, 2. strana obálky č. 12.
- 1957-Příspěvek k otázce původu a významu kruhového blatného hrádku v Čechách - Beitrag zur Frage des Ursprungs und der Bedeutung der kleinen Sumpfringwälle in Böhmen, PA 48, 218 - 237.
- Trocnovské dvorce - Ergebnisse der archäologischen Forschung in Trocnov, ČNM vs 126, 35 - 48.
- Výsledky archeologického výzkumu v Trocnově - Ergebnisse der archäologischen Forschung in Trocnov, Referáty Liblice 1956, 166 - 174.
- Výsledky archeologického výzkumu v Trocnově, JSH 26, 1 - 4.

- 1958-Příspěvek k poznání nejstarších panských sídel v Čechách - A Contribution to the Knowledge of the Oldest Mansions in Bohemia, VPS 2, 287 - 303.
- 1959-Dva nálezy železného nářadí v severovýchodních Čechách - Deux trouvailles d'outils en fer de la Bohême du nord-est, AR 11, 110 - 112.
- Příspěvek k výzkumu středověké vesnice - Ein Beitrag zur Untersuchung des mittelalterlichen Dorfes (Krašovice, Bez. Sedlčany), Referáty Liblice 1958, 136 - 145.
 - Výsledky archeologického výzkumu v Příběnicích, JSH 28, 12 - 16.
 - Nový doklad středověkého osídlení na Sedlčansku, Sb. vlast prací Podblanicka 3, 42 - 50.
- 1960-K otázce západoslovanských obytných stavení a sídlišť v období raného feudalismu - Zur Frage der westslawischen Wohnstätten und Siedlungen in Zeitabschnitt des frühen Feudalismus, VPS 3, 229 - 254.
- Archeologický výzkum Zvíkovského Podhradí - Die archäologische Erforschung des "Suburbiums" von Zvíkov, ČNM vs 129, 202 - 205.
 - Výzkum středověké vesnice v Krašovicích u Sedlčan - Erforschung des mittelalterlichen Dorfes in Krašovice bei Sedlčany, AR 12, 537 - 544, 548 - 550.
 - Bazilika v Teplicích, Umění 8, 217 - 238.
 - Severovýchodní Čechy do poloviny třináctého století - Nordostböhmen bis zur Hälfte des 13. Jahrhunderts, Zprávy OVM Trutnov 7, 48 s.
- 1961-České tvrze. Praha, 179 s., 65 příl., 144 obr.
- Slovanská hradiště a počátky měst v Čechách - Die slawischen Burgstätten und der Beginn der Städte in Böhmen, PA 52, 563 - 572.
- 1962-Soubor nálezů z Hrádku u Bolkova v severovýchodních Čechách - Der Fundkomplex aus der kleinen Burg Bolkov in Nordostböhmen, PA 53, 455 - 473.
- Středověká stanice říční plavby v Červené nad Vltavou - Mittelalterliche Flussschiffahrtsstation in Červená nad Vltavou, AR 14, 484, 494 - 496, 501 - 510.
 - Nález z mladší doby hradištní v Jaroměři - Fund aus der jüngeren Burgwallzeit in Jaroměř, AR 14, 572 - 574.
 - Zjištění stanice říční plavny v Červené nad Vltavou - Découverte d'une station de navigation fluviale à Červená nad Vltavou, Pam. péče 22, 81 - 86.
 - Archeologický výzkum v areálu bývalého kláštera a bratrského střediska v Mladé Boleslavi - Recherches archéologiques de l'ancien monastère plus tard centre des frères tchèques à Mladá Boleslav, Pam. péče 22, 87 - 91.
 - Opočno. Státní zámek a památky v okolí. Praha, 40 s. (spolu Květoňová O., Letošníková L., Brandejs S., Kneidl P.)
- 1963-Opočno, Hrady a zámky, sborník monografií, Praha, 276 - 279.
- Archäologische Forschungen in der ČSSR, Tschechoslowakische Glasrevue, Praha, 8, 236 - 240.
- 1964-Tábor. Praha, 84 s., 100 obr., 4 příl.
- Krašovice - příspěvek k výzkumu středověké vesnice v Čechách - Beitrag zur Erforschung des mittelalterlichen Dorfes in Böhmen, PA 55, 178 - 221.

- 1964-Archeologický výzkum v Chebu v roce 1962 - 1963 - Die archäologischen Forschungen in Cheb aus den Jahren 1962 - 1963, AR 16, 664, 685 - 690, 697 - 699.
- Das Gefäß in der Geschichte der Menschheit, Tschechoslowakische Glasrevue, Praha, 11, 329 - 332; 12, 371 - 374.
 - Zdobená stavební keramika z Červené nad Vltavou, Pam. péče 1 24, 149 - 156.
 - Výstava "Velká Morava" v Praze, Pam. péče 24, 189.
 - K výstavě "Velká Morava" v Praze, Bulletin Velká Morava č. 6, leden - únor, 13; č. 7, duben, 22; květen, 16 - 18.
- 1965-K situační a stavební formaci feudálního sídla v Evropě - Zur Anlage und baulichen Formation des feudalen Wohnsitzes in Europa, PA 56, 513 - 583.
- Zbytek opevnění slovanského hradiště v Chebu - Der Befestigungsrest eines slawischen Burgwalls in Cheb, AR 17, 825 - 830.
 - Archeologický výzkum Chebu 1962 - 1964, Věstník ČSAV 74, 107 - 110.
 - K některým pozdně hradištním lokalitám a nálezům na Plzeňsku - Zu einigen spätslawischen Lokalitäten und Funden im Gebiet von Plzeň, ASM 2, 119 - 122.
 - Slovanské hradiště v Chebu, Cheb, 37 s., 24 obr.
 - Cheb - Staré město, o. Cheb. Slovanské a středověké osídlení, BZO 2, 1964, 84 - 87.
- 1966-Středověká vesnická keramika v Čechách - Die mittelalterliche Dorfkeramik in Böhmen, SbnM (A Hist) 20, 313 - 363.
- Kachle z hradu Dívčího Kamene u Českého Krumlova - Die Kacheln von der Burg Dívčí Kámen (Maidstein) bei Český Krumlov, ČNM HM 135, 35 - 44.
 - Chvojen, o. Benešov. Středověké sídlo, BZO 3, 1965, 62 - 63.
 - Exploration archéologique du noyau historique de la ville de Cheb (Bohême), Investigations archéologiques en Tchécoslovaque, Prague, 235 - 236.
 - Basilique romane de Teplice (Bohême), Investigations (ibidem), 262.
 - Station de Červená nad Vltavou (Bohême), Investigations (ibidem), 263 - 264.
 - Archeologie v historickém areálu města Chebu, Pam. péče 6, 161 - 167.
 - Obraz vědeckého průběhu mezinárodního kongresu archeologů v Praze v r. 1966, jednání v sekcích, Věstník ČSAV 75, 765 - 769.
 - Der historische Stadtkern von Cheb in Westböhmen - Noyau historique de la ville de Cheb en Bohême Occidentale - The Historical Core of the Town of Cheb in Western Bohemia, Neue Entdeckungen der tschechoslowakischen Archäologie, Prag, 99 - 101 - Nouvelles découvertes de l'archéologie tchécoslovaque, Prague, 91 - 93 - Recent Archaeological Finds in Czechoslovakia, Prague, 91 - 93.
- 1967-Archeologický výzkum a počátky sídlištního vývoje Chebu a Chebska - Cheb (Eger) - seine archäologische Durchforschung und die Anfänge der Siedlungsentwicklung der Stadt, PA 58, 169 - 271.
- Einige Probleme der slawischen Besiedlung von Cheb (Eger), ZfA 1, 262 - 268.
 - K některým otázkám slovanského osídlení Chebu a Chebska, Minulostí Západočeského kraje 5, 204 - 219.
 - Archeologie a regionální výzkum severovýchodních Čech, "Krkonoše - Podkrkonoší", Sborník muzea Trutnov 3, 9 - 13.

- 1967-Archeologické nálezy a otázka osídlení severovýchodních Čech v době historické, "Krkonoše - Podkrkonoší" 3, 21 - 45.
- Slohová kritéria v datování české středověké keramiky - Stilskriterien bei der Datierung böhmischen mittelalterlicher Keramik, ČNM HM 136, 177 - 184.
- 1968-Zur Problematik der slawischen Besiedlung von Cheb (Eger) und des Egerlandes, AFB Dresden 18, 363 - 388.
- Archeologický výzkum na Chvojně u Benešova, Sborník vlast. prací Podblanicka 9, 82 - 93.
- K dějinným počátkům Jaroměře, Sborník "Minulostí Jaroměře" 1, 24 - 30.
- 1969-K metodice studia počátků knížecích a velmožských sídel v Čechách - Zur Studienmethodik der Anfänge der Fürsten- und Herrensitze in Böhmen, AR 21, 535 - 546.
- Curia, curtis, castrum, castellum. Ein Beitrag zur Frage der Differenzierung der selbstständigen Herrensitze im 10. - 13. Jahrhundert, "Siedlung, Burg und Stadt", Studien zu ihren Anfängen, DAW zu Berlin, Sect. f. Vor- und Frühgeschichte Bd. 25, Berlin, 210 - 218.
- Zu den Anfängen der Fürsten- und Herrensitze in Böhmen, Château Gaillard IV., Gent, 137 - 138.
- Česká účast na archeologickém výzkumu v NSR, Věstník ČSAV 78, 315 - 317.
- Důležité objevy v Týnci nad Sázavou, Zpravodaj středočes. vlastivědy a kronikářství 1, 253 - 256.
- Neznámý hrádek u Radvanic, okr. Trutnov, Miscellanea, Sb. muzea Trutnov, 67 - 75.
- 1970-Tábor. Praha, 228 s., 4 příl. (2. vyd.)
- Hummerstried-Burgstall "Schlössle", Nachrichtenblatt der Denkmalpflege in Baden-Württemberg 13, 84 - 85.
- K otázce výskytu tuhové keramiky v Čechách, 2. seminář o středověké keramice, Opava, 3 - 8.
- 1971-Archeologický výzkum a počátky sídlištního vývoje Chebu a Chebska II - Die archäologische Forschung und ihre Bedeutung für die Frage der Siedlungsentwicklung in Eger und dem Egerlande im frühen und hohen Mittelalter II, PA 62, 488 - 550.
- Neuere Ergebnisse der Burgenforschung in Böhmen, Veröffentlichungen der Österreichischen Arbeitsgemeinschaft für Ur- und Frühgeschichte, Bd. 5, Burgen und Siedlungsarchäologie, Wien, 42 - 44.
- Der slawische Burgwall und die romanische Pfalz Cheb, Actes du VIIe Congrès International des Sciences Préhistoriques à Prague, Praha, 1157 - 1160.
- Opevněné sídliště a dvorec s kostelem na lokalitě Chvojen, k.o. Jírovice, okr. Benešov - Die befestigte Siedlung und das Gehöft mit Kirche auf der Lokalität Chvojen, Gem. Jírovice, Bez. Benešov, "Zaniklé středověké vesnice v ČSSR" 1, Uherské Hradiště, 47 - 58.
- Archeologický výzkum v areálu hradu Týnci nad Sázavou, Sborník vlast. prací Podblanicka 12, 70 - 89.
- 1972-Archeologický výzkum v Týnci nad Sázavou - Die archäologische Ausgrabung in Týnec nad Sázavou, AR 24, 410 - 416, 483 - 484.

- 1972-Zu den Anfängen der Fürsten- und Herrrensitze im westslawischen Raum, VPS 7, 49 - 76.
- Archeologický výzkum v Týnci nad Sázavou v roce 1971, Sborník vlast. prací Podblanicka 13, 103 - 110.
 - Archeologický výzkum na Chvojně v letech 1969 a 1970, ibidem 13, 111 - 118.
- 1973-K sídlištní genezi panství hradu Vizmburku - Zur Siedlungsgebeis des Herrschaftsbesitzes der Burg Vizmburk, HG 10, 105 - 121.
- K počátkům opevněných středověkých sídel - Zu den Anfängen befestigter mittelalterlicher Sitze, VVM 25, 240 - 251.
- 1974-Bradlo u Hostinného nad Labem - Die Feste auf Bradlo (Pradelberg) bei Hostinné n. L. (Arnau an der Elbe). Ein Beitrag zur Burgenforschung in Nordostböhmen, PA 65, 365 - 418.
- Czesko-śląskie związki po obu stronach Karkonoszy w XIII i XIV wieku, Rocznik Jeleniogórski 12, 57 - 70.
 - Das "Schlössle" zu Hummerstried. Ein Burgstall des 13. bis 17. Jahrhunderts (mit Beiträgen von Buschle, A. und Wiedemann, U.), Forschungen u. Berichte der Archäologie des Mittelalters in Baden-Württemberg, Bd. 2, Stuttgart, 67 s., 26 tab., 2. příl.
 - Trocnov a jeho archeologický výzkum, JSH 43, 1 - 10.
- 1975-Vizmburk, hrad na českoslezském pomezí, jeho zánik a objevení, Muzeum Podkrkonoší, Trutnov, 50 s., 2 pl.
- Archeologický výzkum v areálu slovanského hradiště v Chebu - Archaeological research of the slavic hill-fort at Cheb, ASM 10/2, (ARÚ ČSAV), 75 - 86, 174 - 176.
 - Domácí tradice a cizí vlivy ve tvarovém inventáři středověké keramiky v českých zemích (Zpráva o 4. semináři v Opavě), Zprávy ČSSA 17, 1 - 9.
- 1976-Venkovská opevněná sídla 10. - 13. století v Čechách. Problematika jejich studia a výsledky dosavadního výzkumu - Befestigte Sitze auf dem Lende im 10. - 13. Jahrhundert in Böhmen. Problematik des Studiums und Ergebnisse der bisherigen Forschung, AR 28, 279 - 290.
- Výsledky výzkumu zaniklého hradu Vizmburku, okr. Trutnov (1972 - 1975) - Vizmburk, Bez. Trutnov. Ergebnisse der archäologischen Ausgrabung 1972 - 1975 im Areal der vergangenen Burg, AR 28, 613 - 624, 715 - 717.
 - Archeologický výzkum hradu Vizmburku - Burg Vizmburk und ihre archäologische Erforschung, Archaeologia historica 1, 177 - 187.
 - Opevněná sídla a jejich vztah k osídlení - Befestigte Sitze und ihre Beziehung zur Besiedlung, ZbSNM 70, Hist. 16, 253 - 259.
 - Výzkum na hradišti Stará Plzeň v roce 1972 - Die im Jahre 1972 auf dem Burgwall Stará Plzeň vorgenommene Grabung, Sborník Západočeského muzea, Hist. 1, 49 - 60.
 - Opevněná venkovská sídla doby přemyslovské v Čechách, Výsledky archeologického výzkumu z období 1965 - 1975, Celostátní seminář archeologů středověku, Mikulov, 2 - 3 (rozmnoženo).
 - Archeologický průzkum na Chotuci u Křince, Polabí 16, 1 - 2.

- 1977-Opevněná venkovská sídla doby přemyslovské v Čechách. Výsledky archeologického výzkumu z období 1965 - 1975 - Befestigte Landsitze der Přemyslidenzeit in Böhmen. Ergebnisse archäologischer Untersuchungen aus den Jahren 1965 - 1975, Archaeologia historica 2, 69 - 79.
- Založení a stavební vývoj kostela P. Marie v Mostě - Gründung und Baugeschichte der St. Marienkirche in Most, PA 68, 433 - 470.
 - Další výzkum hradu Vizmburku v roce 1976, Zpravodaj Krajského muzea východních Čech 4, 21 - 22.
 - Archeologický výzkum románského kostela v Zahradce, okr. Havl. Brod, ibidem 4, 23 - 24.
- 1978-Vizmburk, MNV Havlovice, 15 s., 22 obr.
- Drobná opevněná sídla v Čechách a jejich místo v sídlištním vývoji 10. - 13. století - Kleine befestigte Herrnsitze in Böhmen und ihre Stelle im Siedlungsprozess des 10. - 13. Jahrhunderts, Archaeologia historica 3, 1977, 75 - 82.
 - Výsledky archeologického výzkumu v areálu hradu v Týnci nad Sázavou, Sborník vlast. prací Podblanicka 18, 1977, 129 - 140.
 - Archeologický výzkum hradu Vizmburku, k.o. Havlovice, okr. Trutnov v r. 1977, Zpravodaj Krajského muzea východních Čech 5, 43 - 45.
 - Výzkum románského kostela v Zahradce (okr. Havlíčkův Brod) v r. 1977, Zpravodaj Krajského muzea východních Čech 5, 46 - 47.
- 1979-Tvrz ve Volyni, její sídlištní a stavební vývoj. Příspěvek k počátkům historického osídlení Volyně a Volyněska, Měst. muz. Volyně, 32 s., 23 obr.
- Hrad Vizmburk a oblast severovýchodních Čech ve 13. století, Folia historica bohemica 1, 193 - 208.
 - Archeologický výzkum na hradě Vizmburku u Havlovic, okr. Trutnov v roce 1978, Zpravodaj Krajského muzea východních Čech 6, 40 - 43.
- 1980-Archeologický výzkum kostela sv. Víta v Zahradce, okr. Havlíčkův Brod, v zátopové oblasti vodního díla Želivka II. - Die archäologische Untersuchung der St. Veit-Kirche in Zahradka, Bez. Havlíčkův Brod, im Überschwemmungsgebiet des Wasserwerkes Želivka II, Archaeologia historica 5, 323 - 327.
- Pokračující výzkum hradu Vizmburku, k.o. Havlovice, okr. Trutnov, v letech 1976 - 1979, AR 32, 306 - 311, 360.
 - Archeologický výzkum v areálu tvrze ve Volyni, okr. Strakonice - Die archäologische Untersuchung auf dem Areal der Feste in Volyně, Bez. Strakonice, Archaeologia historica 5, 301 - 304.
 - Archeologický výzkum na hradě Velešíně, v zátopové oblasti vodního díla Římov, okr. Český Krumlov - Die archäologische Forschung auf Burg Velešín, im Überschwemmungsgebiet des Wasserwerks Římov, Bez. Böhmisches Krumau, Archaeologia historica 5, 251 - 253.
 - Týnec nad Sázavou - příspěvek ke slovanskému osídlení dolního Posázaví - Týnec nad Sázavou - ein Beitrag zur slawischen Besiedlung im Gebiet der unteren Sázava, Slovane 6. - 10. století, Sb. symposia Břevclav-Pohansko 1978, Brno, 95 - 100.

- 1980-Osmá etapa archeologického výzkumu hradu Vizmburku, k.o. Havlovice, okr. Trutnov v roce 1979, Zpravodaj Krajského muzea východních Čech 7, 26 - 28.
- 1981-Devátá etapa archeologického výzkumu hradu Vizmburku, k.o. Havlovice, okr. Trutnov v r. 1980, ibidem 8, 28 - 32.
- The origins of mediaeval fortified manors in Bohemia, Nouvelles archéologiques dans la République socialiste Tchèque. Xe CISPP Mexiko 1981, Prague-Brno, 198 - 199.
 - Výsledky archeologického výzkumu hradů pozdní doby přemyslovské v severovýchodních Čechách - Die Ergebnisse der archäologischen Untersuchung von befestigten Sätzen der späten Přemyslidenzeit in Nordostböhmen, Archaeologia historica 6, 19 - 32.
 - Novější objevy románské sakrální architektury v Čechách - Neuere Entdeckungen romanischer Sakralarchitektur in Böhmen, AR 33, 636 - 648.
 - Kostel sv. Víta v Zahrádce u Ledče - Die St. Veits-Kirche in dem ehemaligen Städtchen Zahrádka, Umění 29, 399 - 417 (spolu Benešová, K. - Plátková, Z.).
- 1982-Desátá etapa výzkumu hradu Vizmburku, Zpravodaj Krajského muzea východních Čech 9, 40 - 44.
- Venkovská opevněná sídla v Čechách - Die befestigten Landsitze in Böhmen, Metodologické problémy českoslov. archeologie, Praha, 152 - 154.
 - Vývoj osídlení v dolním Posázaví a na Benešovsku v době přemyslovské - Die Entwicklung der Besiedlung im unteren Stromgebiet der Sázava und in der Gegend von Benešov in der Přemyslidenzeit, Archaeologia historica 7, 185 - 195.
 - Vizmburk - příklad hradní architektury 13. století, Památky a příroda 7, 13 - 21.
- 1983-Jedenáctá etapa archeologického výzkumu hradu Vizmburku, k.ú. Havlovice, okr. Trutnov, Zpravodaj Krajského muzea východních Čech 10, 50 - 53.
- Výzkum hradu Vizmburku - příspěvek ke studiu hradní architektury 13. století, Umění 13. století v českých zemích, Praha, 173 - 195.
 - Příspěvek ke studiu malých opevněných sídel doby přemyslovské v Čechách - Beitrag zum Studium der kleinen befestigten Herrnsitze der Přemyslidenzeit in Böhmen, PA 74, 366 - 436.
 - Archeologický výzkum zaniklé tvrze ve Zvíroticích, okr. Příbram. Příspěvek ke zhodnocení nálezu dvou mincovních depotů - Die archäologische Ausgrabung der untergegangenen Feste in Zvírotice, Bez. Příbram. Beitrag zur Würdigung des Fundes zweier Münzdepots, Num. sborník 16, 23 - 24.
 - Die Burg Vizmburk. Ergebnisse der archäologischen Forschung, Bodendenkmalpflege, Berlin, 231 - 236.
 - Týnec an der Sázava. Herrnsitz der Přemyslidenzeit im Böhmen, Bodendenkmalpflege, Berlin, 237 - 242.
 - Kovový nálezkový inventář z hradu Vizmburku, k.ú. Havlovice, okr. Trutnov - Das Fundinventar metallischer Gegenstände aus Burg Vizmburk, Katastralgemeinde Havlovice, Bez. Trutnov, Archaeologia historica 8, 491 - 501.
 - Zjišťovací a záchranný výzkum v Novém Sedle nad Bílinou - Ermittlungs- und Rettungsforschung in Nové Sedlo nad Bílinou, HG 21, 279 - 296.

1984-Příspěvek k počátkům osídlení Břevnova - Ein Beitrag zu den Anfänge der Besiedlung von Břevnov, Archaeologica Pragensia 5, 103 - 111.

1985-Výzkum hradu Vizmburku v letech 1983 - 1984, Zpravodaj Krajského muzea východních Čech 12, 98 - 105.

-Ekonomické zázemí hradu Vizmburku, k.ú. Havlovice, okr. Trutnov - Das ökonomische Hinterland der Burg Vizmburk, Kataster Havlovice, Bez. Trutnov, Archaeologia historica 10, 255 - 260.

-Strakonice, R-n Strakonice. Mogiľník i poselenije 11 - 12 vv., Kongress slavjanskoj archeologii, Kiev, 239.

-Tynec-nad-Sazavou, R-n Benešov. Gorodišče s rotundoj i mogiľnikom 11 - 12 vv., Zámok 13 - 15 vv., Kongress slavjanskoj archeologii, Kiev, 240 - 242.

-Archeologický výzkum Hradiště u Březína, okr. Plzeň-sever - Die archäologische Erforschung von Hradiště bei Březín, Kr. Plzeň-Nord, Minulostí Západočeského kraje 21, 167 - 174.

Dále několik nevelkých novinových zpráv, recenzí a referátů uveřejněných převážně v Archeologických rozhledech, drobných příspěvků do BZO a regionálních publikací muzeí.

Uzavřeno v listopadu 1986. Životopis zpracoval T. Durdík, bibliografii J. Brychová.

1985-Drobná opevněná sídla doby přemyslovské v okolí Libice n. C. v českém středním Po-labí, SbnM 39, 79 - 91.

Wolf, V. - 50 let dr. Antonína Hejny. Pochodeň - magazín na sobotu a neděli 7. a 8. 11. 1970, s. 5.

Wolf, V. - Úspěchy české archeologie. Svoboda, 20. 11. 1970.

-j-p- (J. Procházka) - Padesátiny PhDr. Antonína Hejny. Krkonošská pravda 19. 11. 1970.

Smetánka, Z. - Antonín Hejna - 60 let. AR 32, 1980, s. 561 - 563.

/JV/ (J. Vaněk) - Zemřel archeolog dr. Antonín Hejna, CSc. Hrad Vímburk osiřel... Nový čas (Náchod) 27. 8. 1986.

Strnad, J. - Smutná zpráva: Zemřel PhDr. Antonín Hejna. Krkonošská pravda (Trutnov) 7. 8. 1986.

(anonym) - Vímburk je spjat s jeho jménem. Pochodeň (Hradec Králové) č. 188, 12. 8. 1986, s. 4.

Smetánka, Z. - PhDr. Antonín Hejna, CSc. 20. 11. 1920 - 26. 7. 1986. AR 39, 1987, s. 225 - 226.

Wolf, V. - Za PhDr. Antonínem Hejnou, CSc. (1920 - 1986). Krkonoše - Podkrkonoší, vlasti-vědný sborník, sv. 8 (v tisku).

Wolf, V. - Bibliografie prací PhDr. Antonína Hejny, CSc., se vztahem k severovýchodním Čechám. Krkonoše - Podkrkonoší, vlastivědný sborník, sv. 8 (v tisku).

Zpracovali V. Wolf a P. Rožmberský.

- AFB - Arbeits- und Forschungsberichte zur sächsischen Bodendenkmalpflege, Dresden.
 AR - Archeologické rozhledy, Praha.
 ASM - Archeologické studijní materiály, Praha.
 BZO - Bulletin záchranného oddělení AÚ ČSAV (od r. 1969 Výzkumy v Čechách), Praha.
 ČNM HM - Časopis Národního muzea v Praze, Historické muzeum, Praha.
 ČNM VS - Časopis Národního muzea v Praze, vědy společenské, Praha.
 ČSPS - Časopis Společnosti přátel starožitností, Praha.
 HG - Historická geografie, Praha.
 JSH - Jihočeský sborník historický, České Budějovice.
 PA - Památky archeologické, Praha.
 SbnM - Sborník Národního muzea, Praha.
 VPS - Vznik a počátky Slovanů, Praha.
 VVM - Vlastivědný věstník moravský, Brno.
 ZbsNM - Zborník Slovenského Národného múzea, Bratislava.
 ZfA - Zeitschrift für Archäologie, Berlin.
 Zprávy ČSSA- Zprávy Československé společnosti archeologické, Praha.

Vladislav Navrátil - vzpomínka na zasloužilého člena Klubu Augusta Sedláčka

Vladislav Navrátil se narodil před 32 lety v Jihlavě. Jeho zájem o knihy, především historické, jej později přivedl do Východočeských tiskáren, kde po vyučení pracoval jako ruční sazeč. Po příchodu ze zákl. vojenské služby pracoval v jihlavské tiskárně jako strojní sazeč. V této době, koncem sedmdesátých let, se aktivně zapojuje do výzkumu regionu jižní Moravy. Jeho

první práce se týkají fotodokumentace a terénních náčrtků jihomoravských hradů a tvrzí. Postupem krátkého časového období se však specializuje především na lokalizaci zaniklých středověkých osad (dále ZSO). Lokalizoval desítky ZSO, především na Jihlavsku, ale také na přilehlých územích okresů Pelhřimov, Jindřichův Hradec, Havlíčkův Brod a Třebíč. Velkým přínosem pro osvětlení středověkého zemědělství jsou jeho výsledky dosažené výzkumem

zaniklých plužin středověkých vesnic, které nejednou vysoce ocenil náš přední odborník v této oblasti, Dr. E. Černý. Tyto příspěvky jsou publikovány především na stránkách Historické geografie.

Jedna z prací, týkající se opevnění v ZSO jihozápadní Moravy, byla uveřejněna v první Ročence Klubu Augusta Sedláčka (s. 53 - 61). Do Klubu Augusta Sedláčka vstoupil V. Navrátil jako jeden z prvních členů a na práci Klubu se aktivně podílel. Zúčastnil se i různých výzkumných akcí na západočeských hradech. Na prvním místě musíme vzpomenout jeho podílu při nových objevech na hradě Prostiboři. Zde, díky svému horolezeckému výcviku odhalil na fasádě údajně barokního objektu zazděná gotická okna. Ta potom spolehlivě rozhodla o skutečném stáří jednotlivých křídel bývalého hradu.

K dalším oblastem Vládova zájmu patřily staré kamenné kříže (moravské baby), jejichž původ a význam není dosud spolehlivě zodpovězen. Uspořádal kartotéku obsahující kolem 200 těchto památek, nalézajících se v oblasti Moravy. Tento velkoryse pojednaný soupis kamenných monolitů však zůstal jeho předčasnou smrtí pouhým torzem.

V rámci svých možností se V. Navrátil věnoval také přednáškové činnosti. Široké veřejnosti byla věnována řada drobných i rozsáhlejších článků, vytištěných v regionálních tiskovinách. Ve své práci pokračoval i přes zhoubnou nemoc, které vzdoroval díky úžasné vůli téměř o dva roky déle než zněly předpovědi lékařů. Zúčastnil se ještě výletu Klubu do Českého Ráje v květnu minulého roku. Ke konci tohoto měsíce byl pro zhoršení zdravotního stavu opět převezen do jihlavské nemocnice, kde 9. 11. 1986 zemřel.

Ve Vladislavu Navrátilovi ztratila jižní Morava významného regionálního historika. Ztráta je o to bolestnější, že tomuto nadšenému a vytrvalému badateli bylo teprve 31 let. Protože V. Navrátil odešel v době, kdy teprve započal s bohatou publikační činností, je uspořádání bibliografie tohoto autora problematické. Řada článků je ještě v různých redakcích a jejich přesný počet není možné zjistit.

BIBLIOGRAFIE PRACÍ VLADISLAVA NAVRÁTILA

- Navrátil, V. 1983: Povrchový průzkum zaniklé středověké osady Dašovice a její zaniklé plužiny. *Historická geografie* 21, s. 217 - 229.
- Navrátil, V. 1983: Pozůstatky gotické tvrze v Kostelním Vydří. *Vlastivědný věstník moravský* XXXV, 2.
- Navrátil, V. - Procházka, Z. 1983: Poznatky z výzkumu Prostiboře (1982 - 1983). *KSK - informační lístky sekce sběratelů pohlednic* 1 - 7 + přílohy.
- Procházka, Z. - Navrátil, V. 1984: K výzkumu hradu Prostiboře - Kopce. *Sborník Okresního muzea v Tachově* 19, s. 21 - 36.
- Procházka, Z. - Navrátil, V. 1984: Nové objevy na hradu Prostiboři. *Minulostí Západočeského kraje* XX, s. 175 - 179.
- Procházka, Z. - Navrátil, V. - Haas, J. 1984: Znamenání kameny. *Z Chodského hradu* 1984/1, 45 stran. Plzeň.
- Navrátil, V. 1984: Drobná opevnění v ZSO jihozápadní Moravy. *Ročenka Klubu Augusta Sedláčka* 1984, s. 53 - 61. Plzeň.

- Navrátil, V. 1985: Výstražný kamenný kříž v Jestřebském lese (okr. Jihlava). Vlastivědný věstník moravský XXXVII, 1, s. 82 - 83.
- Navrátil, V. 1986: Výzva vlastivědným pracovníkům. Vlastivědný věstník moravský XXXVIII, s. 338 - 339.
- Navrátil, V. 1986: Několik poznámek k problematice kamenných křížů. Vlastivědný věstník moravský XXXVIII, 1, s. 66 - 68.
- Navrátil, V. 1986: Uspořádání sídla a plužiny - pramen k dějinám osídlení úzce vymezeného regionu. Historická geografie 25, s. 53 - 96.
- Navrátil, V. 1986: K povrchovému průzkumu zaniklých středověkých osad a jejich plužin na jihozápadní Moravě. Historická geografie 25, s. 201 - 231.

Redakci Vlastivědného věstníku předáno k tisku:

- Navrátil, V. : K lokalizaci zaniklé středověké osady Falknov (okr. Jihlava).
- Navrátil, V. : Zaniklá středověká osada Řemov (k.ú. Olšany, okr. Jihlava).
- Navrátil, V. : K lokalizaci zaniklé středověké vesnice Lipolec (okr. Jihlava).
- Navrátil, V. : Drobné kamenicky opracované objekty a haberská stezka na Jihlavsku.

Jihočeskému muzeu v Českých Budějovicích předáno k tisku:

- Navrátil, V. - Procházka, Z. : Záhadné symboly na kříži Lukeše Soukeníka.

Redakci Památek a přírody předáno k tisku:

- Navrátil, V. - Procházka, Z. : Výstražná znamení na komunikacích 15. až 16. století.

- Boháč, Z. 1986: Za Vladislavem Navrátilem. Historická geografie 25, s. 407.

Z. PROCHÁZKA